

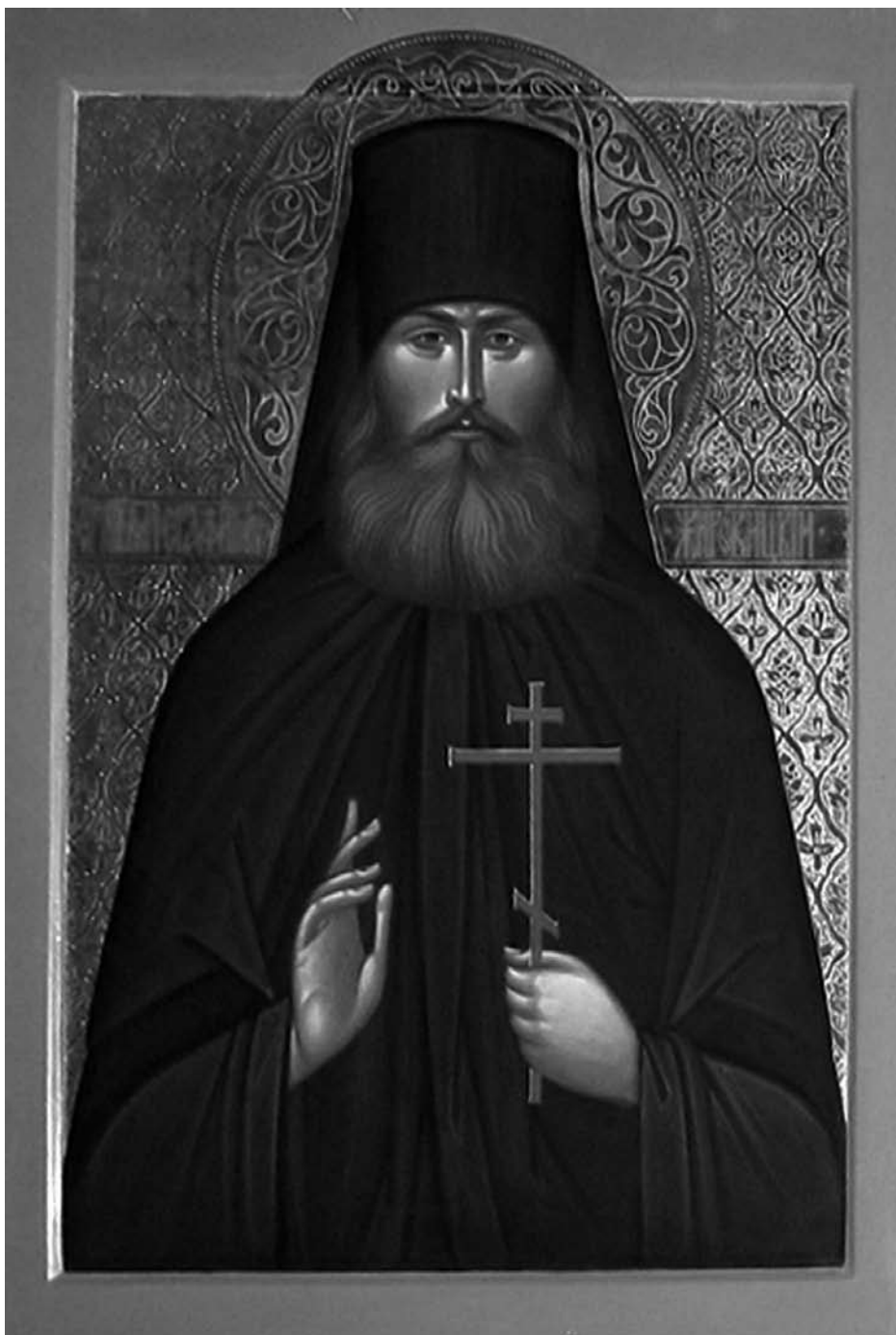
NOWE ŹRÓDŁO DO ŻYWOTA ŚWIĘTEGO ARCHIMANDRYTY  
SERAFINA SZACHMUCIA (1901-1946)\*

**Słowa kluczowe:** męczennik Serafin, Szachmuć, źródła historyczne, Kuraszewo, męczeństwo

Święty archimandryta męczennik Serafin urodził się 15 lipca 1901 roku we wsi Podlesie (pow. baranowicki) w wielodzietnej rodzinie chłopskiej Romana i Heleny. Ukończył dwuletnią szkołę ludową w Lachowiczach i w 1916 roku wstąpił do monasteru św. Ducha w Mińsku. Śmierć ojca w 1915 roku i działania wojenne zmusiły go do powrotu do rodzinnej wsi, by pomagać rodzinie. W 1921 roku Roman został psalmistą i służył przy cerkwi Najświętszej Marii Panny (NMP) we wsi Wieliakicza (powiat piński). W 1922 roku udał się do monasteru Zaśnięcia Matki Bożej w Żyrowicach. Tu 25 czerwca 1922 roku złożył śluby zakonne otrzymując imię Serafin. Święcenia diakońskie otrzymał w 1926 roku, a kapłańskie w 1935 roku. Wśród braci cieszył się poważaniem ze względu na głębokie życie duchowe. W 1935 roku ojca Serafina skierowano do pracy duszpasterskiej w Kuraszewie. Spędził tam ponad dwa i pół roku jako proboszcz prawosławnej parafii pw. Antoniego Pieczerskiego. Mieszkańcy Kuraszewa pamiętają go jako dobrego kaznodzieję, człowieka Bożego ducha, o wyjątkowej sile modlitwy. Odprawiał nabożeństwa w cerkwi, odwiedzał wiernych w domach i czytał akatysty, organizował spotkania „pod gruszą”, podczas których czytano Pismo Święte, dyskutowano na tematy religijne lub historyczne. Bywało, że ojciec Serafin oddawał ludziom ostatni grosz, jaki posiadał. Okazywał miłosierdzie wszystkim skrzywdzonym przez los.

Proboszcz dbał o potrzeby kuraszewskiej świątyni i parafii. Z jego inicjatywy zakupiono do cerkwi trzy dzwony i przywieziono kopię cudownej żyrowickiej ikony Matki Bożej. Powstały dwa chóry, którymi sam dyrygował, założył bractwo parafialne, organizował liczne piesze pielgrzymki do Żyrowic, Jabłecznej i Bielska. Mieszkańcy Kuraszewa do dziś opowiadają o przypadkach jasnovidzenia oraz o uzdrowieniach, do których dochodziło dzięki modlitwom mnicha. Po ponad dwóch latach służby o. Serafin opuścił Kuraszewo (10 grudnia 1938 r.) i powrócił do Żyrowic. W 1938 roku uczestniczył w procesjach z cudowną żyrowicką ikoną Matki Bożej, które organizowano dla krzewienia prawosławnej wiary, zbierając przy tym datki na remont monasteru. Był z ikoną w Grodnie, Brześciu, Wołkowysku, Jabłecznej, Bielsku, Próżanach i w innych miejscowościach. Wraz z o. Serafinem w procesjach brał udział przyszły archimandryta

\* Mimo ukazania się artykułu p. Marcina Mironowicza w kwartalniku „Cerkiewny Wiestnik” nr 1/2016, s. 26-30, Redakcja zdecydowała wydać go ponownie w zmienionej wersji.



Święty archimandryta męczennik Serafin Szachmuć

żyrowicki Grzegorz Kudarenko<sup>1</sup>, z którym od tej pory świętego męczennika łączyły więzy braterskiej przyjaźni. W Żyrowicach mnich zżył się także z arcybiskupem Pantelejmonem<sup>2</sup>, który w 1939 roku podniósł go do godności ihumena, a później archimandryty. W 1935 roku z błogosławieństwa arcybiskupa Pantelejmona o. Serafin wraz z Grzegorzem Kudarenko udał się w podróż misyjną na wschodnią Białoruś. Ich zadaniem była odbudowa życia cerkiewnego w miejscach, gdzie zostało ono zniszczone w okresie władzy radzieckiej. W ciągu dwóch lat, wykorzystując transport konny, odwiedzili Mińsk, Witebsk, Homel, Bobrujsk. Podczas misji o. Serafin gromadził też materiały dotyczące prześladowania Cerkwi prawosławnej przed wojną, stając się pierwszym kronikarzem cierpień, jakich doznała wschodnia Białoruś pod władzą radziecką. W 1943 roku o. Serafin prowadził działalność misyjną w Grzybowskiem koło Krynek, w monasterze supraskim, w Mińsku. W czerwcu 1944 roku, gdy zbliżał się front, o. Serafin i Kudarenko osiedli w monasterze NMP w Grodnie. Już szóstego czerwca, po wkroczeniu wojsk radzieckich do Grodna, obu aresztowano. Po przesłuchaniach przewieziono ich do więzienia w Mińsku. Zostali oskarżeni o współpracę z niemiecką służbą bezpieczeństwa, SD. Rzeczywistym powodem aresztu była jednak ich działalność misyjna prowadzona w latach okupacji niemieckiej. Przesłuchiwani nie ukrywali swoich poglądów, bronili Cerkwi prawosławnej. Areszt negatywnie odbił się na zdrowiu oskarżonych. O. Serafin cierpiał z powodu nerwicy serca, a Grzegorz m.in. nadkwasoty żołądka.

Śledztwo, które trwało dziesięć miesięcy, nie przyniosło żadnych rezultatów. Siódmego lipca 1945 roku NKWD wydało wyrok – pięć lat odosobnienia w obozie dla każdego z nich. Zostali wysłani do dwu różnych obozów obwodu gorkowskiego; byli dwanaście kilometrów od siebie, mimo odległości, czasami kontaktowali się ze sobą. Siódmego lutego 1946 roku o. Serafin zmarł w niewyjaśnionych okolicznościach, prawdopodobnie na skutek przemocy i doznanych cierpień.

Prokuratura Republiki Białoruś rehabilitowała archimandrytę Serafina Szachmucia 22 kwietnia 1994 roku, 28 października 1998 roku Święty Synod Białoruskiej Cerkwi prawosławnej zaliczył o. Serafina do grona świętych męczenników diecezji mińskiej<sup>3</sup>.

<sup>1</sup> Grzegorz Kudarenko, syn Laurencjusza, urodził się w 1895 r. Po odbyciu służby wojskowej wstąpił w 1930 r. do monasteru w Żyrowicach. Los połączył go o. Serafinem. Razem prowadzili działalność misyjną na Wschodniej Białorusi. Za tę działalność został skazany przez NKWD na pięć lat łagrów. Po odbyciu kary wrócił do Żyrowic. Tutaj przyjął święcenia zakonne z imieniem Ignacy. Zmarł w 1984 r. jako archimandryta żyrowickiego monasteru. G. Sosna, A. Troc-Sosna, *Hierarchia i kler Kościoła Prawosławnego w granicach II Rzeczypospolitej i Polski powojennej w XIX-XXI wieku*, Ryboły 2012, s. 454.

<sup>2</sup> Pantelejmon (Paweł Stefanowicz Rożnowski; 1867-1950), biskup dźwiński, później piński i nowogródzki, w latach 1925-1927 rezydował w Żyrowicach. W okresie 1940-1941 był arcybiskupem grodzieńskim i baranowickim, krótko metropolitą prawosławnej Cerkwi Białorusi. W 1944 r. wyemigrował do Niemiec, gdzie zmarł jako hierarcha Rosyjskiej Zagranicznej Cerkwi Prawosławnej. Szerzej: G. Sosna, A. Troc-Sosna, op. cit., s. 38.

<sup>3</sup> Żywot świętego archimandryty męczennika Serafina został opracowany na podstawie: D. Fionik, *W Kuraszewie święty służył*, „Przegląd Prawosławny”, nr 1, Białystok 2001, s. 20–22; *Święty Serafim (Szachmuc) archimandryta Żyrowicki*, „Bratczyk”, nr 232, Hajnówka 2000, s. 1–7; J. Charkiewicz, *Męczennicy XX wieku. Martyrologia Prawosławia w Polsce w biografach świętych*, Warszawa 2008, s. 228–241; Ф. Кривонос, свящ., *Миссионеры военных лет*, „Царкоўнае слово”, nr. 5, Мінск 1996; Ф. Кривонос, свящ., *Життя священномучеников Минской епархии, I-половина XX века*, Мінск 2002, s. 153–165.

Досточтимый Лука Иванович!

Въ праздничный день когда въ Вашемъ богоспасаемомъ домѣ соберутся боголюбивые братчицы рб. Анастасія, Александра, Лукерія, Ваша Анна и Вѣра Пріятные мнѣ мои милыя и любящія, нашу святыню году что благоденствую за монахи и монахини. Ины въ монастырѣ все готовое и все есть, и у остальн. купятъ танц. нехотятъ пива, но все таки изъ поступка доказываютъ что они мои только нарки, хоти и балка за мною сотни вѣсятъ. И насъ все благочинно. Въ видении и днѣ рапортъ на тѣло въ домъ нашего народа отъ крестича

Хотѣ это отъ радости что Релика, святиня Оцуа была наша тогда была обогатилъ и ризу благославилъ. Зуровили въ слава Богу похвалили. Не сами еще вѣрба, но все по милости Божіей милости. Современни. Ины и сами хотѣ въ Мокшынъ бѣгъ на славу. Особа но отпущены. И Грешны. При востановленіи Божіей иконы Божіей матушки Иисусовицы. Матемъ утѣткане. Грешны. Хотѣ производилъ религиозный чувствъ. Хотѣ навозъ заплакаши и такъ что нехотѣ. Хотѣ николаи. Николаи. Хотѣ ни говора ни поучени. ни молитвы. Хотѣ ника. Хотѣ петрѣсина. Хотѣ гинна. Хотѣ какъ мѣтки въ чини матуку съ блочо

Wobec niewielkiej liczby źródeł do poznania życia męczennika, każdy nowy fakt ma istotne znaczenie. Jednym z nich jest nieznaný dotąd list kapłana do swych dawnych parafian ze wsi Kuraszewo. List znajdował się w posiadaniu Krystyny i Dariusza Grasicickich<sup>4</sup>. Kierowany był bezpośrednio do Łukasza Iwanowicza, a pośrednio do wszystkich mu znajomych „bratczyków i bratczyc” z parafii Kuraszewo. Listu nadawca nie datował, ale na podstawie innych informacji można wnioskować, że został wysłany z monasteru żyrowickiego. Serafin przebywał tam od jesieni 1937 roku, a ponieważ w liście pisze o głębokiej wierze mieszkańców Brześcia, jaką dostrzegł podczas nawiedzenia miasta przez cudowną ikonę Matki Bożej Żyrowickiej, musiał być pisany jesienią 1938 roku.

Pismo do kuraszewian daje żywe świadectwo duchowej jedności i troski o Serafina o dawnych parafian, potwierdza jego starania o przybycie na Podlasie z żyrowicką ikoną. Święty wspominał mieszkańców miejscowości w modlitwach i pozostawał dla nich najważniejszym duchowym autorytetem.

Досточтимый Лука Иванович<sup>5</sup>!

Въ праздничный день когда въ Вашемъ богоспасаемомъ домѣ соберутся боголюбивые братчицы рб. Анастасія, Александра, Лукерія, Ваша Анна<sup>6</sup> и Вѣра<sup>7</sup>,

<sup>4</sup> Krystyna Grasiccka była wnuczką Maksyma Kalinowskiego, starosty cerkiewnego w Kuraszewie.

<sup>5</sup> Łukasz Iwanowicz – członek rady parafialnej.

<sup>6</sup> Anna Maciuka – bratczycza parafialna.

<sup>7</sup> Wiera Gawryluk – bratczycza parafialna.

собираетъ окрестнымъ свѣтъмъ старое  
Камы изъ книгъ почести или холъ тамъ  
милостивыи к. т.т. Вънѣ гдѣ много  
тѣхъ божественныхъ чудесъ, крестомъ  
православя. Если Господь благословитъ  
то на осень пойдёмъ съ крестомъ  
вотомъ въ Гродно черезъ Волковыск  
и въ Бѣлостокскій уѣздъ. Но еще  
еще мечты потому что сейчасъ мы  
трудно а почему Вы сами прекрасно  
ны понимаете. А пока что изво-  
лился Господи чудесно отъ Китайки  
послѣ Успеня на богомолье простыми  
пѣшеходами въ Почаевъ помолитесь. Проще  
Почаевъ мой поклонъ я пишу

Осипу Алексеевичу Бобринскому, то бывш  
крестного хода въ Гродно. Если  
Катако отъ Камы. Господи старому  
Ивану Тришневичу, а и старому Макарию  
Хашковскому, Дмитрию и Франциску  
Датвинухамъ, старцу Гротию Діакону  
Антоню Романову, Гротию Велику  
Колѣну, и старому Константину Брат-  
ничалу и братцамъ Ивану и Стефану  
Войну, Дмитрию и Григоріемъ. Вънѣ  
и Васъ Готомъ, Спасити и Франциску  
всѣхъ Васъ добрымъ и сластемъ для  
всѣхъ свѣтъ. Съ любовью къ Господу  
Вашъ Серафимъ

List św. Serafina ze zbiorów prywatnych Maksyma Kalinowskiego z Kuraszewa

передайте отъ меня имъ и Кударенки, нашу сердечную горячую благодарность за посылку и письмецо.

Хотя въ монастрѣ все готовое и все есть, и я острой нужды такъ не испытываю, но все таки ихъ поступокъ доказываетъ, что они меня живо помнятъ, хоть и далеко за многія сотни версть. У насъ все благополучно. Въ обители идутъ ремонты на трудовыя гроши нашего народа отъ крестнаго [s. 2] хода. Это очень радостно, что Великая Святыня Общая всѣмъ наша родная мать облачается въ ризу благолѣпія. Здоровьемъ я слава Богу поправился. Неважно еще сердце, но все по милости Божіей прідеть со временемъ.

Нашъ крестный ходъ въ Яблочинъ<sup>8</sup> былъ на славу. Особенно отличился г. Брестъ. При встречѣ чудотворной иконы Божіей Матери Жировицкія жители граждане г. Бреста отъ преизбытка религиозныхъ чувствъ всѣ навзрывъ заплакали, и такъ что нельзя было никому нѣкоторое время ни говорить ни поученія ни молиться... Картина была потрясающая. Дѣвушки гимназистки, какъ пчелки въ ульѣ матку съ благо- [s. 3] говніемъ окружили святыню, стараясь каждая изъ нихъ поднести или хоть даже прикоснуться къ кіоту. Вотъ гдѣ благочестіе, дѣйствительно Брестъ крѣпость православія. Если Господь благословитъ то на осень пойдёмъ въ Гродно черезъ Волковыскій и Бѣлостокскій уѣздъ. Но это еще мечты потому что сейчасъ очень трудно, а почему Вы сами прекрасно понимаете. А пока что изволился Господи уѣдемъ съ Кударенкой послѣ Успенія на богомолье простыми пѣшеходами съ жезлами въ рукахъ въ Почаевъ помолитесь.

<sup>8</sup> Monaster św. Onufrego nad Bugiem.

Прошу передать мой поклонъ о. Игумену<sup>9</sup>, [с. 4] Осипу Алексѣвичу Бедрицкому<sup>10</sup> (во время крестнаго хода видѣль его сестру Өеклу<sup>11</sup> недалеко отъ Рожанъ) Новому Старостѣ Ивану Григорьевичу<sup>12</sup>, да и старому Максиму Калиновскому<sup>13</sup>, Димитрію и Филипу Артышкамъ<sup>14</sup>, старцу Божію Діонисію<sup>15</sup>, Николаю Романчуку<sup>16</sup>, Нестору<sup>17</sup> всѣмъ новымъ и старимъ попечителямъ братчикамъ и братчицамъ, пѣвчимъ и чтецамъ, всѣмъ дѣткамъ и прихожаномъ. Всѣхъ Васъ Господь пусть<sup>18</sup> спасеть и хранить всѣхъ Васъ добромъ и счастьемъ благословить. Съ любовью во Христѣ Вашъ богомолецъ.

Иеромонахъ Серафимъ

## SUMMARY

*Marcin Mironowicz*

### **A new source to the St. Seraphim Szachmuc's biography (1901-1946)**

**Keywords:** Seraphim Szachmuc, Belarusian Orthodox Church, martyr, a letter.

The article concerns a new source in connection with the figure of St. Martyr Archimandrite Seraphim Szachmuc (1901-1946). Author publishes a previously unknown letter written by Seraphim to his former parishioners from Kuraszewo. The article also presents St. Seraphim's biography, with particular emphasis on the period of his ministrations as a preacher of the parish in Kuraszewo and his missionary trip to eastern Belarus with Gregory Kudarenko, which ended with the arrest and Seraphim's martyrdom in the gulag.

---

<sup>9</sup> О. ihumen Leonidas Moroz, pełniący obowiązki proboszcza w Kuraszewie w latach 1938-1939, hieromich monasteru żyrowickiego.

<sup>10</sup> Chodzi tu о psalmistę cerkwi kuraszewskiej – Józefa Aleksandrowicza Bedryckiego. Funkcję tę pełnił on w latach 1932-1945.

<sup>11</sup> Tekla, siostra Józefa Aleksandrowicza Bedryckiego.

<sup>12</sup> Iwan Grygorowicz, starosta cerkiewny, członek rady parafialnej.

<sup>13</sup> Maksym Kalinowski – starosta cerkiewny, członek rady parafialnej, u którego mieszkał о. ihumen Serafin.

<sup>14</sup> Dymitr i Filip Artyszukowie – parafianie u których mieszkał о. ihumen Serafin.

<sup>15</sup> Starzec Dionizy – dzwonnik cerkiewny w Kuraszewie.

<sup>16</sup> Mikołaj Romańczuk, członek rady parafialnej

<sup>17</sup> Nestor, członek rady parafialnej.

<sup>18</sup> Słowo „пустъ” dopisane nad linią.